

Regionaal Atelier Warmte

Samenvatting

Aanleiding tot deze sessies

- Met de RSW opgeleverd en de RES in alle gemeentes vastgesteld wordt het tijd om van het papier af en in actie te komen. Een deel van die actiemodus was al vastgelegd in de Samenwerkingsagenda maar voor warmte was er nog veel ruimte voor concretisering. Nou is dat ook logisch en prima, Transitievisies warmte worden pas einde jaar opgeleverd en warmte is nog een vrij onderbelicht terrein geweest in het proces van de RES 1.0.
- Maar onze gebouwen van het aardgas afhaken is een enorme opgave waar we de komende 30 jaar mee bezig gaan zijn. Gemeentes hebben de regie gekregen bij deze opgave. Maar regie op wat precies? Wat is een goede warmtestructuur of visie op transitie? Wat zijn uiteindelijk goede warmteopties om te gaan verkennen of ook echt te gaan uitvoeren?

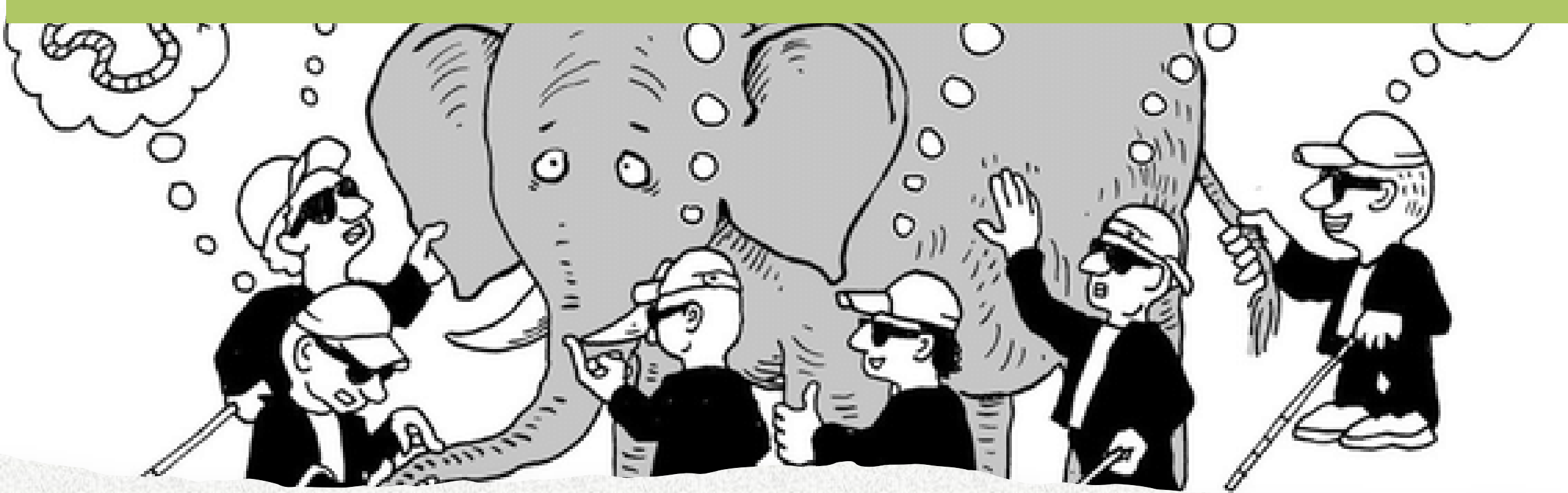
Aanpak van de sessies

- Wat we wel weten is dat we van het aardgas af gaan. We hebben dus een startpunt, maar nog geen bestemming. We hebben dus ook nog geen route, en zonder bestemming en route is het bijzonder lastig om mensen mee te nemen. Wat we wel hebben is een tijdspad, in 2030 zijn we halverwege en in 2050 is de reis ten einde. We gaan dus op reis zonder bestemming, zonder route maar wel gedurende 30 jaar en met een aantal 'natuurkrachten' die onderweg op ons inwerken. Dat is geen reis, dat is een **expeditie**.
- Dat het 'moet' brengt een nieuwe dynamiek met zich mee: we gaan voorwaarts. Om op expeditie te gaan, moet je in beweging komen. Daarom is belangrijk om in Rivierenland een beweging te starten. En mensen in beweging krijgen is gedrag beïnvloeden.
- We hebben hiervoor een aanpak opgesteld in verschillende fasen.
 - Als eerste is gestuurd op de bewustwording dat het maken van connectie de sleutel is tot samenwerking en gedrag bepalend is of en hoe je die connectie maakt. Uiteindelijk kunnen we zonder connectie niet samen in beweging en uiteindelijk tot uitvoering komen.
 - Na, en al een beetje tijdens, die bewustwording bleek dat het stellen van de juiste vragen in de juiste fase enorm belangrijk is. In de tweede sessie hebben we daar vooral bij stilgestaan.
 - Als laatste fase is een eerste aanzet gemaakt tot wat we als eerste stappen kunnen zetten richting die gezamenlijke expeditie. Wat en wie is daarvoor nodig.
- In het volgende blikken we kort terug op deze 3 fases die we in verschillende deelsessies hebben gehouden

Sessie 1 Gedrag

- Wat wel en niet werkt leer je het best door het te ervaren. Uit eerdere workshops hebben we ook geleerd dat gedrag daarin de sleutel is. En dat gedrag bepalend is zie je alleen door verschillende reacties op verschillende gedragsstijlen te ondergaan.
- Dat ondergaan en ervaren was dan ook de reden om dit als rollenspel in te steken. In diezelfde eerdere workshops was een goede ervaring met Het Trainingsbureau opgedaan en samen met hun hebben we de workshop gemaakt.
- In deze eerste workshop kregen de deelnemers vooraf een rolbeschrijving (zie bijlage) met een aantal bepalende kenmerken voor de insteek van het gesprek.
- Dat gesprek was dan met de beleidsmedewerker duurzaamheid van de gemeente Velp. Wat deelnemers niet wisten was dat de beleidsmedewerker een trainer van Het Trainingsbureau was. Op deze manier konden we borgen dat ook echt met verschillende gedragsstijlen gewerkt kon worden.
- Helaas was het vanwege de Corona-maatregelen lastig om genoeg deelnemers live in de workshop in Culemborg te krijgen. Dat had invloed op de energie in de ruimte die nodig is voor een levendig rollenspel. De hybride vorm die we hebben gekozen werd ook wat gehinderd door de techniek die vooral in het begin wat haperde. Ondanks dat hebben we een goed rollenspel met goede inzichten gehad.
- Een videoverslag daarvan is hier te vinden: <https://vimeo.com/540178462/7c7bbbca96>

Sessie 2 HOE?

- Uit de workshop rondom gedrag kwam duidelijk naar voren dat het stellen van de juiste vragen leidt tot de juiste houding om tot samenwerking te komen. Dat zit hem dan vooral in HOE vragen. Daarvoor moeten we iets meer over gedragstijlen en bijbehorende kleuren weten. Daarvoor geeft het Insights Discovery model een prima inzicht. Hierin is een kleurentaal ontwikkeld op basis van de archetypes van C.G. Jung. Hierin staat, kort door de bocht, **geel** voor creativiteit en visie, **rood** voor actie en daadkracht, **blauw** voor proces en inhoud en **groen** voor samenwerking en relaties.
- Vragen zoals: "hoe zie jij dat?" hebben hier een **groene** energie omdat ze leiden tot connectie en samenwerking. Deze sessie stond dus ook in het teken van de groene energie. Doel was te oefenen met het stellen van HOE vragen en te achterhalen, door de juiste vragen te stellen, waar we de samenwerking kunnen vinden.
- In een latere Werkgroep warmte hebben we ook verder gekeken naar deze HOE vragen en eindresultaat was een aantal HOE vragen die als input zijn gebruikt om te komen tot de WAT sessie

Sessie 3

WAT?

- Vanuit de HOE sessie en de WG warmte zijn een aantal vragen gekomen die we hebben meegenomen als input voor de WAT sessie.
- Doel van deze sessie was tot het komen van eerste stappen richting uitvoering van de warmtransitie in Rivierenland.
- Deze vragen waren:
 - Hoe monitor je de voortgang (zowel gepland als autonoom)?
 - Hoe zorgen we dat kennis en inzichten blijven delen op lange termijn?
 - Hoe houden we alle stakeholders geïnformeerd en betrokken bij de warmtetransitie?
 - Hoe zorgen we dat mensen ook tussenstappen kunnen zetten?
 - Hoe houd je bij de warmtetransitie rekening met andere niveau's (straat, buurt, gemeente, regio)?
 - Hoe krijgen we voorstanders en goede initiatieven in beeld?
- Deze 6 vragen hebben we met 3 deelgroepen besproken volgens een vooraf bepaald stramien (zie bijlage)

Uitkomsten WAT sessie

- Wat kunnen we nu als eerste stappen richting die warmtetransitie alvast in gang zetten?
- Bij alle deelsessies en alle deelvragen kwam naar voren dat er behoefte is aan een **regionaal kennisnetwerk**. Niet alleen om kennis op te doen maar ook kennis te delen. Die kennis moet dan wel van **duiding** voorzien worden. Niet alle informatie is altijd even correct, belangrijk of heeft soms een wat sturend karakter.
- Die kennis is dan ook niet alleen voor gemeentes maar ook voor alle andere stakeholders van belang. We zoeken hiermee een oplossing voor het enorme ongelijke speelveld dat er is tussen **inwoners, overheden, bedrijven en onderzoeks-/kennisinstellingen**. Dat leidt vaak tot soms strijdige oplossingsrichtingen of conclusies.
- Ook leidt dat tot een gebrek aan handelingsperspectief voor zowel inwoners als lokale ondernemers. Hierdoor gebeurt er of niets, of dingen gebeuren dubbel waardoor er maatschappelijke kapitaal en momentum verloren gaat. En dat terwijl er al zoveel gedaan kan worden. Daarbij wordt een **overzichtsrol** aangegeven voor de regio om te zorgen dat niet elke gemeente hetzelfde wiel gaat uitvinden
- Die plek waar kennis wordt gedeeld kan dan ook gebruikt worden om **succesverhalen** te delen en plannen van gemeentes richting collectieve oplossingen.

We moeten dus nu aan de slag om een dergelijk plek vorm te geven. Daar komen we graag na de zomer op terug.

Uitkomsten WAT sessie

Vraag:	Hoe houden we alle stakeholders geïnformeerd en betrokken bij de warmtetransitie?
Probleem	Oplossingen nog niet helder, dus nog open. Het is nog te vroeg voor duidelijke, concrete visie. Daarom moeten we een totaalbeeld communiceren van oplossingen en vorderingen.
Wat	Een platform waar we verhalen van inwoners en bedrijven kunnen delen. Dit ook om positieve verhalen te kunnen delen tegenhanger te zijn van kritische nieuwsberichten
Wie	Allemaal: van dorpsplatform tot wooncorporatie en van gemeente tot netbeheerder.
Organisaties	Gemeentes doen mee via duurzaam bouwloket en VNO-NCW met expertisecentrum en living labs om bedrijven te activeren
Randvoorwaarden	Continuïteit, toekomstvastheid en helderheid zijn de grootste voorwaardes

Vraag:	Hoe zorgen we dat mensen ook tussenstappen kunnen zetten?
Probleem	Inwoners wachten op een alles-in-een oplossing. Die is er vaak nog niet of heel duur. Dat leidt tot stilstand of zelfs tegenwerking
Wat	Visie opstellen per gemeente, wijk, en zelfs gebouw. Daarnaast inzicht en visie op Geen-Spijt projecten: isoleren etc
Wie	Gemeentes via de TvW en energieloketten en regio als kennisdeling en -bundeling. Daarnaast als regio een heldere communicatiestrategie
Organisaties	Sector glas heeft al oplossingen, gemeentelijk communicatie en participatiebeleid en regionale samenwerking op 'grote vragen'
Randvoorwaarden	Ook hier zijn continuïteit, toekomstvastheid en helderheid zijn de grootste voorwaardes

Vraag:	Hoe houd je bij de warmtetransitie rekening met andere niveau's (straat, buurt, gemeente, regio)?
Probleem	Onduidelijkheden over individuele investeringen als er een collectieve oplossing kan/komt en achteraf hoge investeringen in het stroomnet.
Wat	Inzicht in collectieve kansen per buurt weergeven met focus op besparing. Pilots faciliteren en communiceren die schaalniveaus inzichtelijk maken
Wie	Energiecoöperaties verzamelen vragen en informeren inwoners. Liander geeft informatie op laag- en middenspanningsniveau. Gemeente geeft gebieden aan voor collectieve oplossingen
Organisaties	
Randvoorwaarden	Inzicht in huidige situatie en keuzes die inwoners kunnen maken

Uitkomsten WAT sessie

Vraag:	Hoe krijgen we voorstanders en goede initiatieven in beeld?
Probleem	Inwoners hebben geen duidelijkheid en handelingsperspectief en daardoor zijn er nog te weinig mensen actief in de energietransitie
Wat	Promoten van hybride oplossingen voor dit moment en besparingsopties om bewustzijn te vergroten. Meer middelen vanuit gemeentes voor pilots en plek voor delen van initiatieven
Wie	Gemeente en actieve inwoners geven voorbeelden. Installateurs bieden kennis en mogelijkheden. Regio kan samenwerking tussen partijen vergroten
Organisaties	Samenwerken van ondernemers vergroten in bv installatietechniek. Inwoners/cooperaties meer samen positie innemen om belangen een plek te geven
Randvoorwaarden	Duidelijk beleid, behapbare voorbeelden
Vraag:	Hoe monitor je de voortgang (zowel gepland als autonoom)?
Probleem	Oplossingen nog niet helder, dus nog open. Het is nog te vroeg voor duidelijke, concrete visie. Daarom moeten we een totaalbeeld communiceren van oplossingen en vorderingen.
Wat	Een platform waar we verhalen van inwoners en bedrijven kunnen delen. Dit ook om positieve verhalen te kunnen delen tegenhanger te zijn van kritische nieuwsberichten
Wie	Allemaal: van dorpsplatform tot wooncorporatie en van gemeente tot netbeheerder.
Organisaties	Gemeentes doen mee via duurzaam bouwloket en VNO-NCW met expertisecentrum en living labs om bedrijven te activeren
Randvoorwaarden	Continuïteit, toekomstvastheid en helderheid zijn de grootste voorwaardes
Vraag:	Hoe zorgen we dat kennis en inzichten blijven delen op lange termijn?
Probleem	Oplossingen nog niet helder, dus nog open. Het is nog te vroeg voor duidelijke, concrete visie. Daarom moeten we een totaalbeeld communiceren van oplossingen en vorderingen.
Wat	Een platform waar we verhalen van inwoners en bedrijven kunnen delen. Dit ook om positieve verhalen te kunnen delen tegenhanger te zijn van kritische nieuwsberichten
Wie	Allemaal: van dorpsplatform tot wooncorporatie en van gemeente tot netbeheerder.
Organisaties	Gemeentes doen mee via duurzaam bouwloket en VNO-NCW met expertisecentrum en living labs om bedrijven te activeren
Randvoorwaarden	Continuïteit, toekomstvastheid en helderheid zijn de grootste voorwaardes